NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 12822

FOLKSTIMLEKHE GESHIKHTN, 3

Isaac Leib Peretz

The original of this title comes from the permanent collection of the YIVO Institute for Jewish Research, New York, NY

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

שע ביבליאטעק
ן ארכיוו

יוגנט = ביבליאָטעק

י. ל. פרץ

פאָלקסטימלעכע געשיכטן

3

זיבן גוטע יאר
דער אוצר

פאַרלאַג „שול און לעבן"

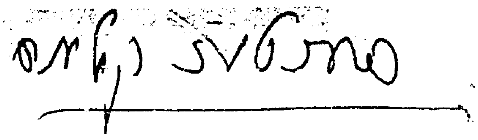

יוגנט = ביבליאָטעק

י. ל. פּרץ

*

פאָלקסטימלעכע געשיכטן

3

זיבן גוטע יאָר

דער אוצר

באַארבעט פאַר [illegible] פערטע און פינפטע [illegible]

פאַרלאַג „שול און לעבן" װאַרשע 1922

EDUCATION CENT...
SYRACUSE, N. Y.
YIDDISH SCIENTIFIC INSTITUTE
NEW YORK

BIBLJOTEKA DLA MŁODZIEŻY
I. L. PEREC / ZIBEN GUTE JOR. / DER OJCER.
WYDAWNICTWO „SZKOŁA i ŻYCIE":
WARSZAWA, NOWOLIPKI 41/6
1922
DRUKARNIA I. RAJCHMANA,
WARSZAWA, KARMELICKA 15.

זיבן גוטע יאָר.

דאָס איז אַ געשיכטע, וואָס איז געשען אין טורבין.

אין טורבין איז געווען אַמאָל א ט־עגער, האָט ער געהייסן טוביה און איז געווען אַ גרויסער אָרעמאַן. איינמאָל, דאָנערשטאָג, שטייט ער אַזוי אין מאַרק, מיט די פּאָלעס פאַרשאַרצט אונטער'ן שטריק אויף די לענדן, און קוקט אויס, פון וואַנען עס וועט קומען זיין הילף, ער זאָל פאַרדינען עפּעס אויף שבת. און דאָ שטייען די געוועלבן אַרום און אַרום ליידיק אין יוצא ואין בא, מען זעט נישט, עס זאָל עמעצער קומען סחורה קויפן, עס זאָל זיין וואָס אָפּצוטראָגן. הויבט ער, נעבעך, אויף די אויגן צום הימל מיט אַ געבעט, ער זאָל חלילה קיין פאַרשטערטן שבת נישט האָבן, און זיין ווייב סערל מיט די קינדערלעך זאָלן, חס ושלום, נישט הונגערן אום שבת.

ווי ער איז אַזוי מתפלל, דערפילט ער, אַז עמעץ גיט אים אַ צי פאַר דער פּאָלע. קוקט ער זיך אום, זעט ער פאַר זיך אַ דייטשל, אָנגעטאָן ווי אַ שיסער אין וואַלד, מיט אַ פּעדער אויפ'ן קאַפּעלושל און אַ גרינעם אויפלאָג אויפ'ן שפּענצער. און דאָס דייטשל זאָגט צו אים אויף ריין דייטש מיט די ווערטער:

— הער, טוביה, דיר איז באַשערט געוואָרן זיבן גוטע יאָר, זיבן יאָר פון מזל און הצלחה, און אוצרות געלט. ווענדט

זיך עס אָבער אָן דיר, ווען דו ווילסט האָבן די גוטע יאָר. ווילסטו, — וועט דיר אויסשיינען דיין מזל נאָך דעם היינטיקן טאָג, און איידער עס וועט אונטערגיין די זון, וואָס שטייט דיר איבער'ן קאָפּ, וועסטו קאָנען אָפּקויפן גאַנץ טורבין מיט דער סביבה, אָבער נאָך זיבן יאָר וועסטו צוריק ווערן אַן אָרעמאַן, ווי דו ביזט געווען. און ווילסטו, — וועט די גוטע, געבענטשטע צייט קומען ערשט צום סוף פון דיינע יאָרן, און דו וועסט אַוועקגיין פון דער וועלט דער גרעסטער גביר.

געווען איז עס, ווי עס האָט זיך אַרויסגעוויזן, אליהו הנביא, וואָס האָט זיך, ווי זיין שטייגער איז, אין אַ דייטשל פאַרשטעלט. טוביה אָבער האָט געמיינט, אַז עס איז, להבדיל אלף אַלפי הבדלות, אַ פּראָסטער כישוף-מאַכער, ענטפערט ער אים:

— מיין ליב דייטשל, לאָז דו מיך געמאַך, ווארים איך בין, נישט פאַר דיר געדאַכט, אַ גרויסער עני ואביון, איך האָב אויף שבת נישט, און איך האָב דיר נישט צו באַצאָלן פאַר דיינע עצות מיט דיין טרחה.

אַז דאָס דייטשל אָבער האָט אים נישט אָפּגעלאָזט און איבערגעחזר'ט אים די ווערטער איינמאָל, צוויי מאָל און דריי מאָל, איז עס טוביה'ן שוין אַריין אין קאָפּ, ענטפערט ער אים:

— ווייסטו וואָס ליב דייטשל, אויב דו מיינסט עס ערנסט מיט מיר און דו פרעגסט מיך באמת, מוז איך דיר זאָגן אַז איך בין מיך נוהג, ביי יעדער זאַך וואָס קומט מיר פאָר, זיך אַן עצה צו האַלטן מיט מיין ווייב סערל און אָן איר קאָן איך דיר קיין קלאָרע תשובה נישט געבן.

זאָגט אים דאָס דייטשל, אַז עס איז זייער אַ גוטע זאַך, זיך אַן עצה צו האַלטן מיט דער פרוי, און ראָט אים, ער זאָל זי גיין פרעגן, און ער, דאָס דייטשל הייסט עס, וועט דאָ שטיין און וואַרטן אויף אַ תשובה.

טוביה קוקט זיך נאָך אַמאָל אום איז אַלע זייטן, קיין פּאַרדינסט זעט ער נישט, טראַכט ער זיך, וואָס ער קאָן דאָ אָנוווערן, ער וועט אַהיים גיין פרעגן. לאָזט ער אַראָפּ די פּאָלעס און גייט אַרויס אונטער דער שטאָט, וואו ער האָט געוואוינט, כמעט שוין אויפן פעלד, אין אַ ליימען שטיבל, איבערשמועסן זיך מיט סערל זיין ווייב.

ווי סערל האָט אים דערזען דורך די אָפענע טיר (עס איז זומער געווען), איז זי אים אַרויסגעלאָפן אַקעגן מיט גרויס שמחה, זי האָט געמיינט, אַז ער ברענגט איר, אַן התחלה אויף שבת. זאָגט ער איר אָבער:

— ניין, סערל, זיין ליבער נאָמען האָט מיר נאָך קיין פּאַרדינסט נישט באַשערט, דערפאַר אָבער איז צו מיר געקומען אַ דייטשל...

און ער דערציילט איר אַזוי און אַזוי, באשר בכן, דאָס דייטשל זאָגט, אַז עס איז אים באַשערט זיבן גוטע יאָר, און עס ווענדט זיך אָן אים, ווען די גוטע יאָר זאָלן קומען, אַצונד אָדער פאַר דער פּטירה, פרעגט ער ביי איר אַן עצה: ווען?

טראַכט סערל נישט לאַנג און ענטפערט אים:

— גיי, מיין ליבער מאַן, און זאָג דעם דייטשל, אַז דו ווילסט די זיבן גוטע יאָר אויף דער רגע!

— פאַר וואָס, סערל? — פרעגט טוביה פאַרוואונדערט,— נאָך זיבן יאָר, וועלן מיר דאָך ווערן צוריק אָרעמע לייט, און דעם ירד איז דאָך ערגער, ווי אַ פראָכטן אָרעמאַן?

— פאַרזאָרג נישט, מיין ליבער גוטער פריינט, די וועלט. דערווייל נעם, וואָס מען גיט דיר, בפרט, אַז מען דאַרף חדר-געלד פאַר די קינדער. מען האָט זיי מיר אַהיים געשיקט, אָט זע, ווי זיי שפּילן זיך אין זאַמד.

דאָס איז גענוג געווען, טוביה זאָל צוריק לויפן צום דייטשל מיט אַ קלאָרער תשובה, אַז ער וויל די זיבן גוטע

יאָר תּוך כּדי דבור.

זאָגט אים דאָס דייטשל:

— רעכן נאָר איבער, טוביה, היינט בּיזט דו אַ מענטש מיט כּוח און קאָנסט פאַרדינען, אַמאָל מער, אַמאָל ווייניקער.... וואָס וועט אָבער זיין ״שפּעטער, אַז דו וועסט עלטער ווערן און וועסט זיין אַ יורד. און אַזוי פיל כּוח צו דער אַרבּעטן וועסט דו אויך נישט האָבּן —

ענטפערט טוביה:

— הער, דייטשל, מיין ווייב סערל וויל באַלד, מען האָט אונז די קינדער פון חדר אַהיים געשיקט.

— אויב אַזוי — זאָגט אים דאָס דייטשל, — גיי אַהיים, און איידער דו וועסט קומען אין שטוב אַריין, וועסט דו זיין אַן עושר!

ווייל ער אים פאָרט איבערפרעגן וועגן נאָך די זיבּן יאָר, איז אים אָבער דערווייל דאָס דייטשל פאַרשוואונדן געוואָרן

גייט ער, טוביה, אַהיים. געוואוינט, האָבן מיר שוין גע זאָגט, האָט טוביה אונטער דער שטאָט, כּמעט אויפ׳ן פרייע פעלד. קומט ער צו, צו דער שטוב, זעט ער, ווי די קינדער שפּילן זיך אונטער דער שטוב אין זאמד, גייט ער צו, דער- זעט ער אַז זיי שאַרן אַרויס פון אַ גריבל נישט קיין זאַמד, נאָר ריין גאָלד, טאַקע זהב טהור... פאַרשטייט זיך, אַז מער האָט מען נישט געדאַרפט. עס האָבּן זיך שוין אָנגעהויבן די זיבּן יאָר, די זיבּן מזל׳דיקע יאָר..

די צייט לויפט אָבער פייל פון בויגן און זיבּן יאָר גייען אַריבער געשווינט. קומט נאָך די זיבּן יאָר דאָס דייטשל צו טוביה׳ן, אים אָנזאָגן, אַז די זיבּן יאָר זענען אַריבער און אַז היינט פאַר נאַכט וועט נעלם ווערן דאָס גאָלד אין דער ערד,

דאָס גאָלד איז שטוב און אפילו דאָס גאָלד, וואָס זיי האָבן געקאָנט באַהאַלטן ביי לייטן...

טרעפֿט ער טוביה׳ן, ווי ער שטייט אין מיטן מאַרק, וו פֿאַר זיבן יאָר, מיט די זעלבע פֿאַרשאַרצטע פּאָלעס אונטער די לענדן און קוקט אויס אויף אַ פֿאַרדינסט. זאָגט ער אים: הערי טוביה, די זיבן יאָר זענען אַריבער!

ענטפֿערט אים טוביה: גיי זאָג מיין ווייב סערל, ווייל דאָס עשירות איבער די גאַנצע זיבן יאָר איז געווען ביי איר אין דער האַנט.

גייען זיי ביידע אַרויס אונטער דער שטאָט און קומען צום זעלבן ליימענעם הייזל אויפֿן פֿעלד און טרעפֿן סערלען, פֿאַר דער טיר. און זי איז אויך אָרעם געקליידט ווי אַמאָל, נאָר איר פּנים שמייכלט.

זאָגט איר דאָס דייטשל מיט די זעלבע ווערטער, אַז די זיבן גוטע יאָר זענען אַוועק.

ענטפֿערט זי אים, אַז זיי האָבן קיין גוטע יאָר נאָך נישט אָנגעהויבן צו האָבן, אַז זיי האָבן קיינמאָל נישט געהאַלטן דאָס גאָלד פֿאַר זייער אייגנס, ווייל, וואָס אַ מענטש פֿאַרדינט מיט זיינע צען פֿינגער, דאָס איז זיינס, און אַזוי עשירות, וואָס קומט אָהן שוויס און אומגעזוכט, איז נאָר אַ פּקדון וואָס זיין ליבער נאָמען לאָזט איבער ביי מענטשן אין די הענט, פֿאַר אָרעמע-לייטס וועגן... זי האָט נאָר פֿון גאָלד אויף שכר לימוד גענומען, דאָס. איז גאָטס תּורה, מעג מען פֿאַר זיין תּורה מיט זיין גאָלד צאָלן, מער נישט! און אויב זיין ליבער נאָמען האָט פֿון היינט אָן אַ בעסערן בעל-פּקדון פֿאַר זיין גאָלד, מהיכא-תּיתא, זאָל ער צונעמען און איבערגעבן אַן אַנדערן!

אליהו הנביא האָט עס אויסגעהערט און איז נעלם גע-וואָרן. ער האָט עס איבערגעגעבן דעם בית-דין של מעלה.

און דער בית-דין של מעלה האָט געפסק'נט, אַז עס איז קיין בעסערער בעל-פקדון נישט פאַראַן, און די זיבן יאָר האָבן זיך נישט אויסגעלאָזט כל-זמן טוביה און זיין ווייב סערל האָבן געלעבט.

דער אוצר.

צו שלאָפֿן תּמוז-צײַט אין אַ שטיבל פֿון ד׳ על ד׳ װאַלבעאַכט, איז ניִשט קיין גרױסער תּענוג. איינמאָל פֿרײַטאָג-צונאַכטס, כאַפּט זיִך שמערל האָלץ-העקער אויף נאָך האַלבע נאַכט אַן אָפּגעקאָכטער און אָן אָטעם, גיִסט זיִך געשוויִנט אָפּ די נעגל, כאַפּט אויף זיִך דאָס כאַלאַטל און לױפֿט אַ באָרװעסער פֿון טרוקענעם גיהנום אַרױס. קומט ער אין גאַס אַרײַן — שטיִל, אַלע לאָדן פֿאַרמאַכט, און איִבער׳ן שלאָפֿעדיִקן שטעטל שטייט אַ הױכער, שטיִלער, אױסגעשטערנטער היִמל. דאַכט זיִך איִם, אַז אַצונד איִז ער איינער אַליין מיִט גאָט, ברוך הוא; מאַכט ער אַרױפֿקוקנדיִק צום היִמל: נו, רבונו של עולם, אַצונד איִז צייט, זאָלסט מיִך אױסהערן און בענטשן מיִט אַן אוצר פֿון דײַנע אוצרות״. ווי ער זאָגט דאָס אַרױס, דערזעט ער, אַז פֿאַר איִם לױפֿט עפּעס אַ פֿלעמל פֿון שטעטל אַרױס, פֿאַרשטייט ער. אַז דאָס איִז עס, וויִל ער נאָכלױפֿן, דערמאַנט ער זיִך, אַז עס איִז שבת, אַז לױפֿן טאָר מען ניִשט, — גייט ער נאָך. און אַזוי ווי פּאַמעלעך ער גייט, אַזוי פּאַמעלעך הייבט אויך דאָס פֿלעמל אָן צו גיין, און דער מהלך צוויִשן איִם און דעם פֿלעמל ווערט ניִשט לענגער, ניִשט קיִרצער, גייט

ער. טײלמאָל רופֿט זיך אים עפּעס אָן אין האַרץ: שמערל, זײ קײן נאַר ניִשט, נעם אַראָפּ דאָס כאַלאַטל, טו אַ שפּרונג־אונטער, און וואַרף עס אַרויף אויף דעם פּלעמל! פֿאַרשטייט ער אָבער, אַז דאָס רעדט אין אים דער יצר־הרע. דאָס כאַלאַטל נעמט ער פֿון זיך אַראָפּ, גרייט צו וואַרפֿן איז ער, נאָר להכעיס דעם יצר־הרע, מאַכט ער נאָך קלענערע טריט, און דערפֿרייט זיך, זעענדיק, אַז זײט ער מאַכט קלענערע טריט, רוקט זיך דאָס פּלעמל אויף פּאַמעלעכער. גייט ער אַזוי פּאַמעלעך דעם פּלעמל נאָך און גייט, קומט ער פּאַמעלעך אַרויס פֿון שטעטל. דער וועג שלענגלט און דרייט זיך איבער פֿעלדער און לאָנקעס, און דער מהלך צווישן אים און דעם פּלעמעל ווערט אַלץ נישט לענגער. ניִשט קירצער, און אַז ער זאָל וואַרפֿן דאָס כאַלאַטל, וואָלט ער צום פּלעמל ניִשט דער־גרייכט. דערווייל צערודערן זיך אים אין קאָפּ די געדאַנקען: ווען ער זאָל כאַפּן דעם אוצר, וואָלט ער אויף דער עלטער קײן האָלץ־העקער ניִשט געווען; ער האָט שוין ניִשט דעם כּוח צו דער אַרבעט, וואָס אַמאָל. דעם ווייב וואָלט ער געקויפֿט אַ שטאָט אין דער ווײבערשער שול, זי זאָל ניִשט האָבן קײן פֿאַרשטערטע שבתים און ימים־טובים דערפֿון, וואָס מען לאָזט זי אין ערגעץ ניִשט זיצן, ראש־השנה און יום־כּפּור פֿאַלט זי נעבעך גאָר פֿון די פֿיס — די קינדער האָבן איר די כּוחות צוגענומען! און ער וואָלט איר אַ ניי קלייד געמאַכט, אַ פּאָר שנירלעך פּערל געקויפֿט... די קינדער וואָלט ער אין בעסערע חדרים אָפּגעגעבן, פֿאַר דעם עלטסטן מיידל וואָלט ער זיך שוין אומגעקוקט וועגן אַ שדוך... אַזוי, נעבעך, טראָגט זי דער מוסר נאָך די קיישלעך מיט אויבס, און האָט קײנמאָל קײן צייט ניִשט אַפֿילו זיך רעכט צו פֿאַרקעמען. און צעפּ האָט זי לאַנגע, לאַנגע, און אויגן, ווי אַ כּאַרנע...

— עס וואָלט אַ מצוה געווען צו כאַפּן דעם אוצר...

— ווייטער דער יצר-הרע! — טראַכט ער — אַז עס איז ניִשט באַשערט, איז ניִשט! אין דער וואָכן וואָלט ער שוין געוואוסט, וואָס ער האָט צו טאָן... וואָלט דאָ זיין יענקל געווען, וואָלט ער שוין ניִשט געשוויגן... היינטיקע קינדער— ווער ווייסט, וואָס זיי טוען אַלע שבת... דער יינגערער איז אויך ניִשט בעסער. אויס'ן מלמד מאַכט ער חוזק... ווייל ער אַ קלאַפּ טאָן, רייסט מען אים אויס די באָרד... און ווער האָט צייט אויף זיי אַכטונג צו געבן? — אַ גאַנצן טאָג האַק און זעג...

ער זיפּצט אָפּ און גייט אַלץ ווייטער און ווייטער, און וואַרפט פון צייט צו צייט אַן אויג אין הימל אַריין: „רבונו של עולם, וועמען ווילסטו דאָ אויספּרווון? שמערל האָלץ-העקער? ווילסט געבן, גיב!" דאַכט זיך אים, אַז דער אוצר הייבט זיך אָן צו רוקן אַביסל פּאַמעלעכער, נאָר אין דער רגע דערהערט ער, אַ הונט בילט, דערקענט ער דאָס בילן: דאָס איז פון „וויסאָקע" — דאָס ערשטע דאָרף אונטער דער שטאָט, אַז ער דערזעט שוין, ווי עס וויגן זיך אין דער פרישער פאַרטאָג-לופט ווייסע פלעקן, דאָס זענען די וויסאָקער פּויערי-שע הייזלעך. אין באַלד דערמאַנט ער זיך, אַז עס מוז שוין זיין אַ תחום-שבת, שטעלט ער זיך אָפּ.

— יאָ, עס איז אַ תחום-שבת,—טראַכט ער, און זאָגט, ווי אין דער וועלט אַריין:—וועסט מיך ניִשט אַראָפּפירן פון וועג! עס איז ניִשט קיין גאָט-זאַך, גאָט מאַכט ניִשט קיין חוזק פון מענטשן—מעשה לץ איז עס! און ער ווערט אַביסל בייזלעך אויפ'ן בעל-דבר, און דרייט זיך צוריק אויס צום שטעטל, און גייט האַסטיק צוריק. טראַכטן טראַכט ער: אין דערהיים אויסזאָגן וועל איך ניִשט; ערשטנס, וועט מען מיר ניִשט גלויבן... און אַז יאָ, וועט מען לאַכן פון מיר! און צו וואָס זאָל איך מיך רימען? .. דער בורא-עולם ווייסט—איז גענוג. און זי וואָלט זיך נאָך אפשר געבייזערט, וויס איך? די קינדער אוודאי—

נאַקעט און באָרוועס, נעבעך! צו וואָס זאָלן זיי עובר זיין
אויף „כבוד אב"...

ניין, ער וועט עס פאַר'ן מויל נישט ברענגען... ער וועט אפילו דעם רבונו של עולם דעריבער קיינמאָל נישט דערמאַנען. האָט ער דערמיט עפּעס גוטס געטאָן, וועט ער אַליין געדענקען...

און פּלוצלונג דערפילט ער אין זיך עפּעס אַ מאָדנע רוהיקייט, אין אַלע אבֿרים צעגיסט זיך אים אַ שטילער נחת „געלט איז פאָרט נישט מער ווי קיי און שפּיי! עשירות קאָן נאָך אַראָפּפירן פון רעכטן וועג". און עס ווילט זיך אים דאַנ-קען גאָט דערפאַר, וואָס ער האָט אים נישט געבראַכט צו קיין נסיון. עס ווילט זיך אים כאָטש אַ ליד זינגען. „אבינו מלך" דערמאָנט ער זיך פון די יונגע יאָרן, נאָר ער פאַרשעמט זיך פאַר זיך אַליין און האַקט אָפּ. ער וויל זיך דערמאָנען אַ חזנ'יש ואך, אַ סיני'דיקס,— פּלוצלינג אָבער דערזעט ער, אַז דאָס איי-גענע פלעמל, וואָס ער האָט געלאָזט הינטער זיך, איז אים צוריק אַרויסגעקומען פון פאָרנט, און עס רוקט זיך פאַר אים גאַנץ פּאַמעלעך צום שטעטל, צום שטעטל... אין דער מהלך צווישן אים און דעם פלעמל ווערט ווייטער נישט לענגער, נישט קירצער, גלייך דאָס פלעמל שפּאַצירט, און ער שפּאַצירט— אַזוי אַביסל, לכבוד שבת. פרייט ער זיך שטיל און קוקט נאָך. דער הימל ווערט בלאַסער, שטערנדלעך הייבן זיך אָן לעשן. דער מזרח רויטלט זיך אַביסל, עס צעגיסט זיך ווי אַ שמאָ רויטלעך טייכל אין דער לענג—און דאָס פלעמל רוקט זיך אַלץ אין שטעטל אַריין, גייט אין זיין גאַס. אָט איז זיין שטוב, די טיר פון זיין שטוב, זעט ער, שטייט אָפן, ער האָט זי, אַ פּנים, פאַרגעסן צו פאַרמאַכן... און אָט: דאָס פלעמל גייט אַריין, צו אים אין שטוב אַריין גייט עס! גייט ער נאָך, זעט ער, ווי עס לאָזט זיך, דאָס פלעמל, אונטער'ן בעט אַרונטער. אַלע אַרום

שלאָפן,—גייט ער שטיל צו, בייגט זיך איין, זעט ער, דאָס פּלעמל דרייט זיך אונטער׳ן בעט ווי אַ דריידל, אויפ׳ן אָרט. נעמט ער און וואַרפט אַרונטער אונטער׳ן בעט דאָס כאַלאַטל און דעקט דאָס פּלעמל צו,—קיינער הערט נישט, און דאָ גנב׳עט זיך שוין אין שטוב אַריין אַ גאָלדענער מאָרגן-שטראַל דורך דעם שפּאַלט פון לאָדן.

זעצט ער זיך אויפ׳ן בעט און טוט אַ נדר, אַז איבער שבת וועט ער קיינעם קיין וואָרט נישט זאָגן, קיין האַלב וואָרט נישט—עס וועט קומען, חלילה, צו הילול שבת... זי וועט זיך נישט איינהאַלטן, זיי, די בנים אוודאי נישט, זיי וועלן באַלד וועלן איבערציילן, באַלד וויסן וויפיל! און באַלד וועט דער סוד פון שטוב אַרויס, און אין שול, אין בית-המדרש און אין אַלע גאַסן וועט ווערן אַ געראַדעריי וועגן זיין עשירות... וועגן מזל... און קיינער וועט נישט דאַווענען, נישט וואַשן זיך, נישט בענטשן, ווי עס דאַרף צו זיין—און ער וועט נאָך פאַרזינדיקן זיין הויז-געזינד און אַ האַלבע שטאָט. ניין—קיין .פעך נישט... און ער ציט זיך אויס אויף דעם בעט און מאַכט זיך שלאָפן...

און אין דעם זכות, אַז ער האָט נאָך הבדלה זיך אַראָפּ-געבויגן אונטער׳ן בעט און אויפגעהויבן דאָס כאַלאַטל, איז אונטן טאַקע געלעגן אַ זאַק מיט אלף אלפי אלפים דינרין, כמעט אָן אַ שיעור—אַ גרויס בעט געוועזן!—און איז טאַקע גע-וואָרן אַ גביר שבגבירים...

און ער האָט שוין אָפּגעלעבט אין נחת די יאָרן.

נאָר דאָס ווייב פלעגט אים אַלע מאָל אין נחת פאַר-וואַרפן: רבונו של עולם, ווי האָט עס אַ מענטש אַ האַרץ ווי אַ שטיין, אַ גאַנצן זומער-טאָג אַ וואָרט נישט צו זאָגן, פאַר׳ן אייגענעם ווייב קיין איינציק וואָרט... און איך האָב—דערמאָנט זי זיך—דעמאָלט ביי „גאָט פון אברהם״ זיך אַזוי אָנגעוויינט, אַזוי אָנגעוויינט... עס איז קיין דרייער אין שטוב נישט געוועזן...

און ער טרייסט זי מיט אַ שמייכל:

— ווער ווייסט, אפשר האָט זיך עס טאקע אין זכות פון דיין „גאָט פון אברהם" אַזוי גוט אויסגעפירט.

פארטייטשונג פון העברעאישע ווערטער:

„אין יוצא ואין בא"—קיין אריינגייער און ארויסגייער, ד. קיינער באוויזט זיך נישט.

„להבדיל אלף אלפי הבדלות"—ד. ה. נישט פארגלייכנדיק.

טרחה — מי.

פטורה — טויט.

יורד — אנ'אפגעקומענער.

עשירות — רייכקייט.

פקדון — א זאך, וואס ווערט געגעבן צו באהאלטן.

נעלם — פארשוואונדן.

בית דין של מעלה — דאס הימלישע געריכט.

תחום שבת — דער שטח, וועלכן מען מעג לויט'ן יידישן גיין אום שבת.

מהלך — שטרעקע.

חלול שבת — פארשוועכן דעם שבת, ד. ה. טאן א וואס איז נישט ערלויבט אום שבת.